

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 16.

Lördagen den 18 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 dennes.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att kyrkoherden F. W. Metzén för tillfället är af opasslighet hindrad att i dag bevista Andra Kammarens sammanträde intygar Stockholm den 18 juni 1887.

Axel Stridbeck.
Legit. läkare.

§ 3.

Herr talmannen tillkännagaf, att representanten för Sotenäs, Tunge och Sörbygdens härads valkrets herr *Joh. Andersson* i Knarrevik numera anländt till hufvudstaden och denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 4.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial n:is 29, 30 och 31 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedanintagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 1:o).

Den, som vill, att Riksdagen — med godkännande af de i statsrådsprotokollet den 25 april 1887 omförmälda grunder för organisation af en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg jemte hvad som dervid föreslagits beträffande personalens aflöning — till genomförande af den del af bataljonens organisation, som enligt samma protokoll skulle ega rum under år 1888, anvisar, utöfver de för svea artilleriregementes tre fästningskompanier och ett fästningskompani vid göta artilleriregemente jemte befäl samt till arfvoden åt kommandant och placemajor å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg nu anslagna medel, jemväl 10,400 kronor af reservartilleriets anslag samt såsom nytt anslag 86,400 kronor;

att sistnämnda anslagsbelopp, under benämning "fästningsartilleribataljonen å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg", uppföres under fjerde hufvudtiteln såsom *reservationsanslag* näst efter anslaget till fältartilleriet;

samt att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å de för fästningsartilleribataljonen sålunda afsedda medel beredas, må, i likhet med hvad förut vid uppsättning af nya trupper varit medgifvet, af Kongl. Maj:ts disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke blifvit af Riksdagen bifallen.

Sedan voteringsseklarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 70 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 85 Ja och 49 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster, eller	70 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar	155 Ja och 191 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 2:o).

Den, som vill, att för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. ett extra anslag å 150,000 kronor för år 1888 anvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på sådant sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m., på extra stat för år 1888 anvisat 77,500 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 94 Ja och 119 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 78 Ja och 56 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster, eller 94 Ja och 119 Nej,

sammanräkningen visar 172 Ja och 175 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 3:o).

Den, som vill, att Riksdagen för år 1888 å extra stat beviljar 50,000 kronor för vidtagande af åtgärder för befastande af Vaberget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit den gjorda framställningen om beviljande af 50,000 kronor för vidtagande af åtgärder för be-
fästade af Vaberget.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning, och utföll omröstningen med 63 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 80 Ja och 55 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster, eller 63 Ja och 152 Nej,
sammansräkningen visar 143 Ja och 207 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Fjerde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 2:o).

Den, som vill, att *öfverlotsen* af 1:sta graden vid Kalmar lots-
plats C. V. *Kinnmans enka Johanna Kinnman*, född Malmsten, må
för sin återstående lifstid tilldelas ett årligt understöd af 300 kronor,
att utgå från lots- och fyrmedlen, äfvensom att detta understöd må
få utgå från och med år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sättet bifallit Kongl. Maj:ts
förslag, att Riksdagen medgifvit det *öfverlotsen* af 1:sta graden vid
Kalmar lotsplats C. V. *Kinnmans enka Johanna Kinnman*, född Malm-
sten, må från och med år 1888, så länge hon lever enka, åtnjuta ett
årligt understöd af 210 kronor, att utgå från lots- och fyrmedlen.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning, och utföll omröstningen med 111 Ja och 99 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 109 Ja och 21 Nej, *Gemensamma omröstningar. (Forts.)*
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
 röster, eller 111 Ja och 99 Nej,
 sammanräkningen visar 220 Ja och 120 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i
 öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 30, punkt. 3:o).

Den, som vill, att Riksdagen till byggande af en pansarbåt af "Sveas" cert beviljar ett anslag af 2,868,000 kronor och deraf för år 1888 anvisar *dels*, af den medelstillgång, som uppkommit genom de från statskontoret aflemnade vakansafgifterna för åren 1884 och 1885, hvilka enligt Riksdagens redan fattade beslut böra komma sjöförsvaret till godo, det belopp af 151,565 kronor 51 öre, som återstår efter afdrag af 33,600 kronor, hvilka erfordras för iståndsättande af Skeppsholmsbron i Stockholm, och *dels* såsom extra anslag 548,434 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 80 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 100 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
 röser, eller 80 Ja och 135 Nej,
 sammanräkningen visar 180 Ja och 168 Nej;
 och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i
 öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sjette omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31).

Den, som vill, att Riksdagen medgifver, att hvad för den i bo-
uppteckningen efter friherre Carl Otto Silfverschiöld upptagna fidei-
kommisssegendom blifvit erlagdt i stämpelafgift, eller 4,919 kronor
75 öre, må till så stor del, som belöper på de fyra bland bemälda
friherres sterbhusdelegare, hvilka till följd af egendomens egenskap
af fideikommiss varit från andel i densamma uteslutne, restitutionsvis
återbetalas till dessa sterbhusdelegare från sjunde hufvudtitels anslag
till restitutioner, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl utskottets hemställan
som Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition.

Sedan voteringsredlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,
att voteringsredlarne för den omröstning hvarom här vore fråga,
jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning, och utföll omröstningen med 65 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som,
enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första
Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 75 Ja och 49 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster, eller 65 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar 140 Ja och 191 Nej;
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i
öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlå-
tande n:o 18.

§ 6.

Företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 8, angående
regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Punkterna 1—10.

Biföllos.

Punkten 11.

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit, att för anordnande af *undervisning i slöjd* vid tre folkskolelärareseminarier anslaget till folkskolelärareseminarierna måtte ökas med 6,000 kronor, hemställde utskottet under denna punkt:

att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, för anordnande af *undervisning i slöjd* vid tre folkskolelärareseminarier, höjde anslaget till folkskolelärareseminarierna med 1,500 kronor för hvart och ett af dessa seminarier, eller sammanlagdt 4,500 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Månsson: Jag har icke begärt ordet för att yrka afslag å anslaget därför, att det är för stort, utan det är själva den princip, som här föreligger, jag anser vara oriktig, nemligen att införa slöjd-undervisning vid folkskolan såsom allmänt läroämne. Jag anser nemligen denna slöjdundervisnings införande vid folkskolorna vara mera egnad att skada än att gagna, mera egnad att der minska framstegen i öfriga läroämnen än att åstadkomma någon förbättring i detta hänseende. — Jag är en varm vän af folkskolan och stor ifrare för dess framgång och utveckling, men jag kan icke i dessa eller dylika förslag se något sätt att förkofra eller uppmuntra folkskoleverksamheten. Denna fråga var föremål för Riksdagens uppmärksamhet år 1877 och blef då af Riksdagen afslagen. Hvarför den nu å nyo framkommit är på grund af framställning från folkskolelärareseminariet i Hernösand, der man begärt anslag till undervisning i slöjd. Kongl. Maj:t har deröfver låtit höra öfriga folkskolelärareseminarier i riket, och af deras utlåtanden finna vi, att seminarierna sjelfva gjort ganska stora och graverande anmärkningar mot detta förslag. Så har seminariet i Vexjö sagt, att sådan undervisning der icke ansåges kunna ske, med mindre undervisningstimmarnes antal inskränkes i ett par andra ämnen. Äfven från Upsala och Linköping gjorde sig en viss farhåga gällande, att om slöjdundervisning derstädes infördes, ofördelaktiga rubbningar i dessa seminariers läsordning skulle förorsakas. Från seminariet i Göteborg framhölles väl, att det på förhand vore vanskligt att förutsäga, om införande af ämnet slöjd kunde utan skada för den öfriga undervisningen och utan lärjungarnes öfveranstängning, samt utan större svårigheter vid läsordningens uppgörande ega rum, men å andra sidan syntes man dock vara öfvertygad, att, om slöjdundervisningen erhöles vederbörande begränsning och förlades på lämpliga tider, olägenheterna skulle blifva utan betydelse.

Man ser häraf, att stora farhågor från seminariernas egen sida uttalats mot en dylik åtgärds vidtagande, och deri instämmer jag i alla delar. Jag anser nemligen, att det skulle skada den öfriga undervisningen. Vi skola komma i häg, att våra folkskolelärare äro redan nu skyldiga att, en och samma person, undervisa i många ämnen, såsom läsning, skrifning och räkning, trädgårdsskötsel och gymna-

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.*

Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)

stik m. m. Att till denna ganska omfattande undervisningsskyldighet nu lägga ytterligare ett ämne, slöjden, det tror jag vara för mycket begärdt af en person. Jag medgifver villigt, att det kan finnas personer med så stark energi och så stora fysiska krafter, att de kunde åtaga sig ett dylikt arbete. Men det blefve dock endast undantag. De skulle möjligen hålla ut en tid, så länge principen vore ny; men till slut skulle intresset slappas och arbetsförmågan minskas; och undervisningen i dess helhet blefve den lidande.

Slöjdundervisningen anser jag därför böra vara alldeles fristående och icke sammanblandas med folkskolan och dess ändamål. De församlingar, som äro intresserade för denna undervisning, dem kan det ju stå fritt att anslå medel dertill, och möjligtvis kunna de äfven erhålla något understöd af staten i det afseendet.

Jag ber därför ur rent intresse för folkskolans sak, att Kamraren icke ville slå in på denna väg; och har jag med dessa ord endast velat få i protokollet antecknadt, att jag åtminstone icke kan vara med om ett dylikt åtgörande.

Jag yrkar, på grund af hvad jag sagt, afslag på föreliggande förslaget.

Häruti instämde herr *Blomberg*.

Herr Lasse Jönsson: Icke heller jag kan instämma i utskottets förslag. Jag tror nemligen, att dess antagande skulle komma att hafva vida större utgifter till följd, än det vid första påseendet kan synas. Ty min öfvertygelse är, att, om det jemförelsevis ringa belopp, som nu är begärdt och som af utskottet nedprutat till 4,500 kronor, blefve ett ordinarie anslag, så skulle det icke dröja länge, innan man fordrade, att vid hvarje folkskolelärareseminarium undervisning i slöjd infördes, hvilket åter skulle komma att medföra så stora kostnader, att ingen för närvarande kan beräkna dem. Detta är en sida af saken.

En annan sida är den verkan, som denna slöjdundervisning komme att hafva. Blir nemligen slöjdundervisningen obligatorisk vid seminarierna, så står det nog icke länge på, förrän den blir det äfven i folkskolan. Men min tro är, att denna endast skulle komma att lida deraf. I de flesta fall undervisas ju gossar och flickor tillsammans, och skall skolläraren undervisa gossarne i slöjd, så blifva flickorna under tiden lemnade åt sitt öde. En följd häraf blir, att den vanliga undervisningen kommer att lida en inskränkning, som ju måste anses högst betänklig. Vi veta också, hurusom vid 1877 års riksdag Kongl. Maj:t föreslog, att undervisningstiden vid folkskolan skulle bestämmas till fyra timmar på förmiddagen, hvarförutom två timmar på eftermiddagen anslagos till slöjdundervisning. Men då man derjemte vet, huru svårt skolråden på landsbygden hafva att få en ordentlig skolgång till stånd och huru svårt det äfven är för fattiga föräldrar att låta sina barn besöka skolan i synnerhet på tider, då de lämpligen skulle kunna sysselsättas på andra håll, så är det lätt att inse, huru den redan nu knappa undervisningstiden beträffande vanliga läroämnen

skulle blifva ännu knappare, om slöjdundervisningen i folkskolan blefve obligatorisk. Dertill kommer, att sådant äfven skulle hafva till följd betydliga omkostnader för kommunerna, emedan naturligtvis särskilda lokaler för denna slöjdundervisning måste anskaffas, vare sig derigenom, att sådana förhyrdes eller tillbyggdes, hvilket senare antagligen blefve det allmännaste på landsbygden, der lämpliga lokaler icke så lätt få hyras. Huru jag således än ser saken, kan jag icke betrakta införandet af obligatorisk slöjdundervisning i folkskolan annat än som skadlig så väl för folkskolan sjelf som äfven för statens och kommunernas kassor, och det är på den grund, som jag i likhet med den föregående talaren ber att få yrka rent afslag å utskottets hemställan å denna punkt.

Angående anslag för anordnande af slöjdundervisning vid folkskolelärarseminarier.
(Forts.)

Herrar *Göransson, Svensson* i Lösen, *Holm, Ersson* i Vestlandaholm, *Börjesson, Andersson* i Lyckorna och *Sundling* instämde i detta yttrande.

Herr *Petersson* i Runtorp: Jag fruktar, att de föregående talarne se spöken på ljusa dagen. Med den erfarenhet, som jag har från den trakt jag tillhör, tror jag alls icke, att det är så farligt med denna sak, som de låtit påskina. Ty hvad först beträffar den anmärkningen, att slöjdundervisningen vid seminarierna skulle komma att medföra en inskränkning i undervisningen uti öfriga ämnen, så tror jag för min del, att den senare undervisningen tvärt om skulle komma att hafva gagn af slöjdundervisningen, emedan denna skulle blifva såsom en hvila, en fristund för eleverna, i synnerhet för dem — och det torde väl vara de fleste — som förut hafva någon vana vid slöjd. Från den synpunkten anser jag således, att man snarare gör dem en tjänst genom att införa slöjden som ett undervisningsämne.

Hvad åter beträffar den andra invändningen, eller att icke alla elever hafva den håg och fallenhet för slöjd, att de med någon framgång kunna undervisas deri, så kan jag väl icke tro, att någon föreställt sig, det meningen skulle vara att göra dem till mästare i den ena eller andra branchen, utan afsigten är endast, att de skulle få lära sig de första grunderna och handgreppen.

I min hemort hafva genom landstingets och hushållningssällskapets försorg anordnats frikurser i slöjd för skollärare, af hvilka man ganska allmänt begagnat sig, och för min del har jag gjort den iakttagelsen, att, om man icke sammanbinder slöjdundervisningen med den öfriga skolundervisningen, så tager denna senare ingen riktig fart. Ty såsom jag nyss nämnde om seminarieleverna, så är ock med barnen i folkskolan det förhållandet, att de behöfva dessa rekreatiionsstunder, som slöjdundervisningen bereder dem, för att de skola stå ut med och hafva något verkligt gagn af det ständiga läsandet och skrifvandet, som undervisningen i de andra ämnena kräfver. Naturligtvis kan det icke heller här blifva fråga om att blifva mästare i konsten, utan endast att barnen få göra sig litet förtrogna

Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)

med användandet af de särskilda redskapen, och att de äro roade deraf, det vet jag också.

Nu skulle man väl kunna säga, att slöjdundervisningen skulle kunna verka skadligt på folkskolan i allmänhet, emedan ämnena der, förutom slöjden, äro ganska många, och att man icke kan sammanblanda gossar och flickor vid undervisningen i slöjd. Ingen har dock tänkt, att flickor skulle öfvas i sådan slöjd som t. ex. svarfveri och dylikt. De hafva sin slöjd för sig; och någon svårighet bör icke uppstå att anskaffa lämpliga lärarinnor för undervisning i flickslöjd, om man önskar det.

Huru jag ser saken, kan jag ej finna något giltigt skäl för afslag å hvad utskottet här föreslagit. Det kan icke förnekas, att slöjdfärdigheten på senare tiden gått tillbaka; och man bör därför göra något för att uppmuntra den. För min del vill jag därför på det varmaste förorda bifall till utskottets förslag, hvilket ju blott afser anställande af försök med dylik undervisning på tre ställen utan någon nämnvärd kostnad. Och för öfrigt har Riksdagen råd att lägga omkring tre millioner kronor i en pansarbåt, så har den nog också råd att bekosta denna undervisning.

Jag yrkar, som sagdt är, bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Key, Lovén, Thomasson, Sahlström* och *Larsson* i Fole.

Herr *Löfberg*: Under de sista trettio åren har ju allt mer och mer frågan om att åt det uppväxande släktet bereda tillfälle att vinna färdighet i handslöjd utgjort föremål för liflig behandling. Man har ock särskildt under sista tiden sökt införlifva undervisningen i slöjd med den öfriga undervisningen i folkskolan. Regering och Riksdag hafva äfven redan i visst fall afgjort uttalat sig i frågan, då dels det tillåtits att som särskildt ämne få införa slöjd i skolan, och dels då för den sålunda anordnade undervisningen, enligt kongl. förordningen den 11 september 1877, statsanslag kan erhållas.

De två förste talarne i ämnet hafva påpekat, att hufvudsyftet med det nu begärda anslaget för anordnande af slöjdundervisning vid några folkskolelärareseminarier skulle vara att så småningom få slöjd såsom obligatoriskt läroämne i folkskolan. Om ock något sådant låge bakom, kan jag icke se något ondt deri. Tvärt om. Men äfven om man icke afser att under den närmaste tiden få slöjdundervisningen införd såsom obligatoriskt undervisningsämne i folkskolan, torde det dock vara nödvändigt, att staten drager försorg derom, att de, som bildas till lärare i folkskolan, få någon öfning och färdighet i slöjd, emedan de ju kunna komma till skolor, hvarest undervisning i slöjd redan är anordnad eller under deras tid kommer att der införas. Om ock slöjdundervisningen bestrides af särskilda s. k. slöjdlärare, så kan det ej annat än förefalla olämpligt, för att icke säga löjligt, att folkskoleläraren skulle vara främmande för ett ämne, som dock förekommer i hans skola.

Det kan derför ej, enligt min tanke, vara lämpligare, än att lä-

raren själf under sin seminarietid blir satt i tillfälle att vinna öfning jemväl i slöjd, så att han åtminstone kan öfvervaka denna undervisning i skolan.

Jag instämmer till alla delar uti den föregående talarens anförande, att så väl lärare som barn genom slöjddandet vinner en nödvändig rekreation, och att slöjdarbetet blir i viss mening en hvila för det fortsatta arbetet i skolans öfriga ämnen.

Man har väl sett, att hushållningssällskap och landsting tagit sig an denna sak dels medelst anordnande af undervisningskurser för utbildande af slöjdlärare, dels äfven genom att lemna lärare anslag för att genomgå kurs vid Nääs' slöjdlärareseminarium, hvilket i sitt slag är ansedt och erkänt såsom ett mönster i hela vår verldsdel och må hända än vidare. Men utom det, att denna slöjdlärebildning är förenad med betydliga kostnader, är en enda anstalt för otillräcklig för att kunna bereda tillfälle åt landets lärarecorps att vinna nödig slöjdfärdighet. Då man upptager slöjdfrågan såsom undervisningsämne vid folkskolelärareseminarium eller i folkskolan, bör man någontida skilja mellan denna art af handslöjd och den egentliga hemslöjden.

Jag anser nemligen, att man genom att införa slöjdundervisning vid lärareseminarierna och folkskolan ingalunda har fullgjort berättigade kraf på åtgärder i fråga om hemslöjden och dess befordrande, hvarför man icke heller får förblanda dessa båda, utan böra de stå som två skilda saker — den förra såsom uteslutande ämnad att i så väl pedagogiskt som metodiskt afseende i det närmaste sammanföras med skolans öfriga undervisning, den sistnämnda deremot afsedd att bland befolkningen i allmänhet införa allmän hemslöjdfärdighet. Den verksamhet, jag därför anser hushållningssällskapen och landstingen i detta hänseende böra företaga, torde i främsta rummet böra afse hemslöjdens befordran i allmänhet, hvilken också måste bedrifvas på helt annat sätt än skolslöjden. Det bör deremot vara statens sak att taga skolslöjden om hand. Af den siste talaren påpekades, att det inom kommunerna finnes många skolor, i hvilka äro anställda lärarinnor, hvilka icke kunna undervisa på detta område, men om man inom församlingen har blott en slöjdskicklig skollärare, kan denne, äfven om han icke medhinner att undervisa på olika ställen, dock vara skicklig att öfvervaka och i hufvudsak handleda slöjdundervisningen i det hela inom församlingen. Man har vidare sagt, att slöjdundervisningen i folkskolan skulle hafva en skadlig inverkan på så sätt, att den skulle tillbakatränga åtskilliga andra ämnen. Jag erkänner visserligen, att, när man ser på schemat för folkskolan och de många ämnen det upptager, kan det verkligen förefalla så, men jag tror att hvar och en, som har någon praktisk erfarenhet på detta område, skall erkänna sanningsenligheten af det vittnesbördet, att man har den största hjälp i folkskolearbetet i sin helhet genom att dermed förena undervisning i slöjd. Jag ber för min del att få yrka bifall till hvad utskottet föreslagit.

Herrar *Broström* och *Nilsson* i Vrångebol instämde med herr *Löfberg*.

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)

Herr Hammarlund: Jag finner det verkligen något egendomligt, att inom denna kammare yrkas afslag å den föreliggande punkten. Denna kammare borde väl dock, synes det mig, hafva det största intresse i denna fråga, den borde väl skänka sitt understöd åt, att undervisningen ledes i en praktisk riktning, att handarbetet likställes med den bokliga undervisningen.

Den förste talaren lade stor vikt vid, att ett par seminarier gjort, såsom han sade, grava anmärkningar mot förslaget om slöjds införande. Men han underlät att nämna, att flera yttranden i motsatt riktning jemväl inkommit. Det är ju heller icke fråga om att införa slöjd vid alla seminarierna, utan endast vid dem, der det utan olägenhet kan ske. Den har redan införts i Karlstad och skulle komma att införas i Lund och Hernösand, der vederbörande rektorer framhållit, att något intrång af slöjden på den öfriga undervisningen alls icke vore att befara, samt ansett, att slöjden skulle blifva ett icke oväsentligt medel för främjande af elevernas både kroppsliga och andliga utveckling, hvarjemte de framhållit, att eleverna, som nästan utan undantag före sitt inträde vid seminariet egnat sig åt kroppsarbete och därför mera än lärjungar vid andra läroverk lede till sin helsa af ihållande tankearbete, behöfde i allmänhet för sitt välbefinnande mera kroppslig verksamhet, än som bereddes dem vid gymnastiköfningarna och genom arbete i seminariets trädgård, samt att sysselsättningen med slöjd borde kunna bidraga till att hos seminarieeleverna väcka och underhålla aktningen för det kroppsliga arbetet, hvilket de stundom vore benägna att ringakta.

Den erfarenhet, man har från Karlstad, jäfvar fullkomligt det påståendet, att slöjden är hinderlig för den bokliga undervisningen. Slöjdundervisning har nemligen under flera år varit införd vid seminariet i Karlstad, men icke har man förnummit, att de elever, som utgått derifrån, varit mindre kunniga i bokliga ämnen än de, som utgått från andra seminarier.

Vi hafva alldeles nyss fått ett ganska talande bevis för, att slöjdundervisning icke har någon dylik menlig inverkan på öfriga studier. Här finnes nemligen i Stockholm en skola, den s. k. praktiska arbetsskolan, hvilken numera är ett fullständigt läroverk. I vår har studentexamen för första gången aflagts af elever från denna skola. Dessa elever hafva i många år deltagit i skolans slöjdundervisning vid sidan af de bokliga studierna, men detta oaktadt hafva de lika fort som elever vid statens läroverk tagit sin examen och en vacker sådan. Detta visar ju, att slöjden icke haft någon ofördelaktig inverkan på de bokliga studierna.

Den förste talaren påstod, att slöjden skulle komma att skada folkskolan. Jag tror dock, att hvarken han eller den andre talaren äro fullt kompetenta att bedöma, detta, emedan, såsom vi veta, slöjdundervisning ty värr icke vunnit någon utbredning i Skåne; man kan alltså icke hafva någon erfarenhet derifrån i denna fråga.

Erfarenheten från andra delar af landet jäfvar deremot fullkomligt den förste talarens påstående, att slöjdundervisnings införande i folkskolan skulle komma att skada denna. Det har visat sig, att så väl

lärjungarne som deras målsmän med glädje omfattat tillfället till undervisning i slöjd, och det är ett faktum, att skolan härigenom blifvit långt kärare både för folket och för barnen. Skolgången har i allmänhet varit ordentligare i de skolor, der slöjdundervisning införts, hvarjemte många andra fördelar vunnits deraf.

Det är nu icke alls fråga om införande af obligatorisk slöjdundervisning i folkskolan. Folkskolestadgan säger tydligt, att den icke är obligatorisk. Denna sak behöfva vi alltså icke nu tala om. Här är endast fråga om att införa undervisning i slöjd vid tre lärareseminarier.

På de skäl, som äro anförda i Kongl. Maj:ts proposition, skulle jag helst se, att densamma blefve antagen utan ändring, helst de äskade 2,000 kronorna för hvarje seminarium nog blifva behöfliga, men då här icke finnes någon utsigt till framgång för propositionen oförändrad, skall jag anhålla, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Hamra: Jag skall be att få förutskicka den upplysningen, att jag, så godt jag kunnat, inom Östergötland sökt verka för slöjdundervisningens utbredande. Den har också blifvit särdeles omhuldad af landstinget inom denna provins, och äfven befolkningen har visat den stora sympatier. Men så stor vän jag än är af slöjdundervisningen, vill jag likväl gifva herr Ivar Månsson rätt deri, att, om obligatorisk slöjdundervisning införes i våra folkskolor, detta skall lända till skada icke blott för undervisningen i de öfriga ämnena utan äfven för sjelfva slöjdundervisningen. Jag tror, att man i första rummet bör se till, att de personer, som skola meddela undervisning i slöjd, äro så intresserade för sitt ämne, att de göra denna undervisning lefvande och verksam för de elever, som de skola undervisa. Men icke kunna alla folkskolelärare hysa ett så stort intresse för slöjdundervisningen, och således skulle det mångenstädes blifva ganska illa bestäldt med slöjdundervisningen i folkskolorna, om denna undervisning blefve obligatorisk derstädes; och derhän komme det väl att gå, derest obligatorisk slöjdundervisning blefve införd i folkskolelärareseminarierna. Ett annat ämne, som blifvit obligatoriskt vid folkskolelärareseminarierna och som man äfven försökt göra till obligatoriskt läroämne vid folkskolorna, är trädgårdsskötseln; men jag vill fråga eder, mine herrar, och i synnerhet dem bland eder, som äro bosatta på landsbygden, om denna undervisning verkligen varit till någon nytta? Jag för min del tror det icke. Bland de lärare, åt hvilka denna undervisnings meddelande blifvit anförtrodd, finnes nemligen knappast en af tio, som har verkligt intresse för saken. På samma sätt kommer det helt säkert också att förhålla sig med slöjdundervisningen i folkskolorna, om den skall vara obligatorisk; och jag tror, att det blir en mycket stor tunga för eleverna, om saken drifves derhän. Inom Östergötland äro icke obetydliga anslag beviljade för slöjdundervisningens befrämjande. De folkskolelärare, som hafva fast anställning och som så önska, kunna kostnadsfritt genomgå en slöjdkurs vid slöjdseminariet i Näås. Om då inga andra anmäla sig till genomgående af en

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

sådan kurs än de, som hafva lust för saken och som på förhand veta, att det inom den kommun, de tillhöra, verkligen finnes intresse för slöjdundervisningen, så går saken framåt och omfattas med kärlek. Jag tror därför, att det bästa sättet att gagna slöjdundervisningens sak vore, om staten med ett särskildt anslag understödde slöjdseminariet vid Näås, så länge det fortfar med sin verksamhet eller, när det i en framtid kommer att upphöra, inrättade ett särskildt slöjdseminarium, der elever från folkskolelärareseminarierna och redan anställda folkskolelärare kunde få åtnjuta undervisning. På detta sätt tror jag, att vi skulle kunna få denna viktiga sak förd framåt. Att göra slöjdundervisningen obligatorisk i folkskolelärareseminarierna, tror jag deremot skulle förderfva hela saken.

Jag instämmer sålunda i herr Ivar Månssons yrkande om afslag å den nu föredragna punkten, sådan den nu föreligger.

Herr Jönsson i Mårarp: Då jag är väsentligen förekommen af den föregående talaren, kan jag fatta mig ganska kort.

Jag vill blott erinra om den gamla visan: "klockarfar han skall allting bestyra", som vi litet hvar förmodligen hört sjungas i vår barndom. Denna visa skildrar de många och olikartade göromål, som äligga en klockare, och när man hör den, förundrar man sig öfver, att klockaren verkligen kunde hinna med allt detta. Men jag tror, att det är mycket värre för folkskoleläraren i våra dagar. Han skall undervisa i alla folkskolans ämnen och dessutom vara militär och trädgårdsmästare. Skall han nu blifva slöjdlärare också, tror jag verkligen att han får för mycken sysselsättning. Jag har sjelf i tio års tid sysslat med slöjd, så att jag vet hvilket arbete det kräfver, så vida det icke skall blifva fusk af alltsammans. Det har också sagts, att meddelandet af slöjdundervisning skulle vara en verklig hvila för lärarne. Jag tror för min del, att det är en ganska dålig hvila att undervisa ett tjog pojkar i slöjd. Dessutom böra vi komma i håg, att många lärare äro så opraktiskt anlagda, att de icke ens kunna slå en spik i en vägg. Deremot hafva de i allmänhet anlag att sköta kommunala värf, och det göra de i allmänhet till belåtenhet. Jag tror därför, att, om man skall gifva folkskolelärarne någon sysselsättning utom deras egentliga tienstgöring, de då böra användas på sådana områden, der de kunna vara till någon verklig nytta.

Jag yrkar afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

Herr Truedsson: Jag erkänner villigt det vackra i förslaget syfte, men vill i alla fall yrka afslag derå till följd deraf, att, enligt mitt förmenande, rätta tiden nu icke är inne att bevilja ett dylikt anslag, då så allmänt betryck råder i landet.

Chefen för kongl. eklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammarskjöld: Det torde vara flertalet af kammarens ledamöter väl bekant, att slöjdundervisningen i våra folkskolor under de senaste tio-talen af år tagit mycken fart, så att den i vissa orter blifvit införd i

en hel mängd skolor. Så vidt jag kunnat förnimma såväl från min födelsebygd som ock genom samtal med personer från andra trakter af landet, har man i allmänhet varit ganska belåten med resultatet af slöjdundervisningens införande i skolorna. Denna undervisning har dels visat sig nyttig för barnen i kroppsligt afseende och dels äfven befordrat deras håg för skolundervisningen. Den omvexling mellan läsning och sysslandet med praktiska yrken, som deraf blifvit en följd, har gjort barnen mer glada att begifva sig till skolan. Det har meddelats mig, att man på sina ställen till och med använt deltagandet i eller utestängandet från slöjdlektionerna rent af såsom belöning eller straff. Den, som uppfört sig illa, har till straff derför utestängts från slöjdlektionen, eller den, som uppfört sig väl, har såsom belöning fått deltaga deruti. Jag lemnar å sido, om detta kan vara så alldeles riktigt, men jag nämner det för att visa den verkan, man ansett sig finna, att slöjdundervisningen har på skolgången. Någon skada för skolbarnen af denna undervisning torde sålunda icke behöfva betaras.

Nu är emellertid alldeles icke fråga om att obligatoriskt ålägga kommunerna att införa slöjdundervisning i folkskolorna. Något sådant är hvarken föreslaget eller ligger i min tanke att föreslå, utan står jag i likhet med flere föregående talare på den ståndpunkt, att det bör få bero på kommunernas egen önskan att införa dylik undervisning eller icke. Men visserligen lefver jag i den förhoppning, att, med stegrad erfarenhet om slöjdundervisningens nytta, allt flere kommuner skola finna det med ungdomens bästa förenligt att införa slöjdundervisning i sina skolor. Något tvång dertill har emellertid aldrig legat i min tanke. Det torde man nu i allmänhet vara ense om, att det har flera svårigheter att hålla särskilda slöjdlärare för barnens undervisning. Det är icke sagdt, att tillgång till sådana finnes. Oftast skulle en sådan anordning blifva vida dyrare, än om man låter folkskoleläraren få denna lilla biförtjenst. Och framför allt, de för barns undervisning mera främmande personer, som man sålunda skulle draga in i skolan, hafva sällan den förmåga att sköta en mängd barn, att icke hvarjehanda odygd och skoj uppkommer, då barnen icke stå under sin vanliga lärares uppsigt och tuktan. Derför tror jag, att alla om folkskolan nitälskande personer önska, att folkskoleläraren själf, der sig göra låter, skall hafva om hand äfven denna undervisning. Någon obenägenhet hos lärarne att åtaga sig densamma, tror jag alldeles icke finnes, åtminstone om de sättas i tillfälle att inhämta de kunskaper, som behöfvas. I detta sammanhang vill jag särskildt erinra om, hvad redan af en annan talare blifvit anmärkt, nemligen att här icke är fråga om att göra folkskolorna till sådana anstalter, der eleverna skola uppfostras till fullärda snickare eller andra handverkare, utan meningen är endast att lära pojkarne att handtera de mest vanliga verktygen.

Vill man nu befordra en lämplig anordning af slöjdundervisning i folkskolorna, måste man tillse, att kommunerna må komma i tillfälle att utan allt för stor svårighet anordna sådan helst under ledning af den ordinarie folkskoleläraren. Det torde således vara skäl att ställa så till, att det finnes folkskolelärare, som hafva de derför

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

nödiga kunskaperna. Derfor har allt sedan 1876 undervisning i slöjd meddelats vid folkskolelärareseminarium i Karlstad. Efter hvad jag kunnat inhemta, har man der varit mycket belåten med införandet af denna undervisning. Jag har derom samtalat med både den nuvarande och den förut varande seminarierektorn, och båda hafva de varit eniga derom, att de icke ville vara af med slöjdundervisningen, utan ansett densamma såsom en stor förmån för detta seminarium. Hvari ligger väl då denna förmån? Jo, framför allt deri att, på sätt en talare redan omnämnt, eleverna, hvaraf de flesta komma från praktiska yrken, må bäst af att, tillika med studierna, äfven få sysselsätta sig med något kroppsligt arbete. Det gör ock studierna mera lifvande, skollifvet mera intressant. Nu har man väl sagt, att en del skollärare vore så opraktiska, att de icke kunde "slå in spik i vägg." Det är ju mycket möjligt, att så är. Men jag anser detta vara ett desto större skäl att tillse, att de, under det de äro bildbara, utbildas så, att de åtminstone få så mycket praktisk kunskap, att de kunna sjelfve slå in spiken i väggen och icke behöfva dertill begära hjälp af någon annan.

Jag för min del är så intresserad för slöjdundervisningen, att jag önskar dess införande äfven vid våra allmänna läroverk. Svårigheterna häremot äro dock i allmänhet för stora, för att detta nu genast skulle kunna ske annat än undantagsvis, men jag har bjudit handen till dess införande vid några läroverk, och jag hoppas att man med tiden skall kunna införa den vid allt flera.

Nu har man sagt, att denna undervisnings införande i folkskoleseminarierna vore förenad med så ofantligt stora kostnader, och man har målat på väggen betydliga utgifter till material och lärare och till och med stora byggnader för ändamålet. Något sådant är alls icke fråga om. I Karlstad vid dervarande seminarium har slöjdundervisning fortgått i tio år, och der har aldrig kommit på tal behöfvet af några särskilda byggnader, utan har undervisningen der fortgått medelst ett litet anslag af 1,500 kronor, eller just samma summa som utskottet här föreslagit. Hvad anslaget storlek angår, så äro 2,000 kronor af Kongl. Maj:t begärda. Och jag är icke i stånd att säga, huruvida icke detta belopp verkligen behöfves. Detta beror hufvudsakligen på kostnaden för anskaffande af lämplig lokal. Jag kan därför å andra sidan icke säga, att icke 1,500 kronor möjligen räcka till, och därför vill jag nu åtnöjas med denna af utskottet föreslagna summa. Skulle den ej räcka till, får Riksdagen naturligtvis höra af frågan ännu en gång.

Jag hemställer på grund häraf, huruvida icke kammaren må finna skäl att bevilja det ifrågavarande anslaget.

Herr Andersson i Lyckorna: Jag skulle icke behöft taga till ordet, då jag instämt med herr Lasse Jönsson, men jag kan dock icke underlåta att säga, att, då man begärt detta anslag för att få folkskolelärarne skickliga till slöjdlärare, ligger det i sakens natur, att derest församlingarna skola få nytta af denna slöjdundervisning, måste de i sina skollokaler inrymma en särskild slöjdfdelning eller till och med anskaffa en ny lokal, men skollokaler äro redan nu för tränga, ty,

såsom vi veta, har under de senaste 20 åren barnens antal betydligt tillväxt, och församlingarna hafva redan nu haft mycket besvär och kostnader för anskaffande af tillräckliga lokaler. Skulle slöjdundervisningen nu bedrivas på praktiskt sätt, är det naturligt, att ännu större lokaler måste anskaffas. Äfven behöfves en mängd materialier. Jag har såsom skolrådsledamot mer än en gång sett, huru svårt det är att få nödiga medel för anskaffande af den skolmateriel, som nu för tiden behöfves, och skall nu ytterligare anskaffas slöjdmateriel, blir det ändå värre.

På grund häraf yrkar jag fortfarande afslag på utskottets förslag.

Herr P. A. Siljeström: Jag intresserar mig mycket lifligt för slöjdundervisningens införande och anser att den borde meddelas i äfven andra skolor, än folkskolorna, och det af två skäl, nemligen dels för att öka handafärdigheten och skärpa ögat och det praktiska sinnet och dels för att bidra till den intellektuella utvecklingen. I förra afseendet är slöjdundervisningen af vigt framför allt för städerna, der den praktiska uppfostran, såsom bekant, nästan helt och hållet försummas i hemmen, men nu mera äfven för landsbygden, enligt hvad en representant från Södra Möre upplyst. Då här icke är fråga om någon obligatorisk slöjdundervisnings införande, och då man ännu icke kan anses hafva vunnit tillräcklig erfarenhet i den sak, hvarom fråga är, kan jag icke anse skäl vara för handen att afslå det begärda anslaget. Detta om slöjdundervisning i allmänhet.

En annan fråga är om de anspråk man i det fallet bör ställa på folkskoleläraren, och i det fallet kan jag icke annat än tro, att hvad herr Ivar Månsson anfört förtjenar att väl beaktas; jag afser frågan om att göra slöjdundervisningen obligatorisk för folkskolelärarne. Jag kan icke underlåta att fästa herrarnes uppmärksamhet på de öfverdrifna fordringar man ställer på folkskoleläraren. Man fordrar af honom för mycket. Han skall vara en religionslärare, som med varmt hjerta och full öfvertygelse undervisar barnen i religionsläran, så att de blifva väl förberedda för nattvardsläsningen, hvilket väl egentligen och bäst borde och kunde, äfven det, omhänderhafvas af kyrkan. Derjemte skall han undervisa barnen i räkna, skrifva, historia och geografi och naturvetenskap m. m., visserligen icke mer än de första elementerna; men den, som har någon erfarenhet i undervisning, vet mycket väl, att det icke är lätt att undervisa i elementerna, om man icke sjelf står betydligt öfver elementerna. Än vidare vill man att han skall undervisa i trädgårdsskötsel och slöjd såväl som i exercis och gymnastik samt i sång. Der han varit klockare har han haft att vaccinera barn m. m. Han skall med ett ord vara allt i allom. Sådant lyckas icke. Det är icke möjligt att finna folkskolelärare, som uppfylla alla dessa fordringar. Vill man, att folkskoleläraren skall vara hvad han kan och bör vara, kan detta icke ske på annat sätt än genom att särskilja dessa undervisningsämnena. Om han obligatoriskt endast behöfde undervisa i de verldsliga läseämnena, skulle han kunna komma långt. Om sedermera, såsom herr Peterson i Hamra antydt, man, der omständigheterna derför lämpade sig, och dervid folkskolelära-

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

ren utan tvifvel eventuelt skulle kunna medverka, beredde undervisning i trädgårdsskötsel och slöjd, så skulle man äfven i det fallet kunna åstadkomma något med besked. Nu fruktar jag, att man alltför ofta misslyckas, emedan man vill för mycket. Detta anmärker jag naturligtvis icke för att göra någon invändning mot slöjdundervisningen, som jag anser det mycket viktigt att understödja; jag har endast velat begagna tillfället att uttala en pedagogisk sats, som jag tror det vara af vigt att här vid lag beakta.

Herr Liss Ol. Larsson: Som jag icke var med i utskottet vid behandlingen af denna fråga, så har jag icke kunnat reservera mig mot utskottets förslag. Men min åsigt i detta fall är densamma som förut, då dylika frågor förekommit i utskottet. Det kan väl vid första påseendet förefalla så, som om här vore fråga om en mycket liten summa, ty den är här upptagen blott till 4,500 kronor, om man frånser några tusen, som förekomma längre fram i utlåtandet. Men det är dock en början, och man behöfver icke vara utrustad med mycket förutseende för att finna, det denna sak framdeles skall komma att kräfva stora summor. Men om den praktiska nyttan kan komma att motsvara dessa summor, derom kunna tankarne vara delade. För min del anser jag, att man kunde låta denna sak fortfarande gå såsom hittills, till dess man vunnit mera stadgad åsigt härutinnan. Dessutom har jag hört temligen allmänna klagomål deröfver, att den kurs, som folkskolelärarne redan nu hafva att genomgå, skulle kräfva för lång tid. Denna kurs är nemligen för närvarande fyraårig. Skulle man nu ytterligare öka den med slöjdundervisning, så fruktar jag, att den komme att förlängas med ett eller annat år. Jag tror dock, att denna kurs redan nu är tillräckligt lång i förhållande till den aflöning, vi hafva råd att erbjuda våra folkskolelärare. Dessutom är jag af den åsigt, att jag icke kan begripa, hvarest vi skola finna dessa tusenkonstnärer, som skola kunna lära sig allt detta. Om man ser till, huru det förhåller sig i detta afseende inom högre läroverk och tekniska skolor, så skall man finna, att de olika ämnena der äro fördelade på en mängd lärare, som undervisa en hvar i sitt. Men inom folkskolan åter fordrar man, att en och samme lärare skall undervisa i alla i skolan förekommande ämnen och således sjelf ega en något så när god kunskap deri. Detta synes mig redan nu vara väl mycket begärdt, och skall man nu dertill fordra, att denne ende lärare skall undervisa jemväl i slöjd, så torde detta blifva en orimlighet. För öfrigt kan man väl ej begära, att en folkskolelärare skall lära sig alla slags slöjder, såsom snickeri, skomakeri m. m. dylikt, eller, om en lärare fått lära sig det ena eller andra, skola då alla de gossar, som gå i den skolan, lära sig att blifva skomakare eller snickare? Detta synes mig blifva en alltför ensidig utbildning. Dessutom skola vi komma i håg, att vi i folkskolan hafva såväl gossar som flickor, och icke kan man väl begära, att i en skola, der endast en manlig lärare finnes, denne skall undervisa flickorna i för dem lämpliga slöjder, såsom t. ex. virkning, strumpstickning och dylikt. Icke heller kan väl en skollärarinna undervisa gossarne i sådana slöjder, som tillhöra det manliga könet. Der-

för tror jag att mycket stora svårigheter komma att uppstå på landet för denna sak, då man icke der kan hafva råd att hålla särskilda lärare för gossar och flickor, ty på det ena stället, der en manlig lärare funnes, skulle gossarne få lära sig slöjd men icke flickorna, medan åter, der en qvinlig lärare funnes, förhållandet skulle blifva tvärtom. Med anledning af alla dessa svårigheter anser jag, att staten icke bör ingripa i denna sak, utan helt och hållet öfverlemna densamma åt kommunerna sjelfva. För öfrigt är, såsom jag redan förut sagt, antalet ämnen, hvari undervisning i folkskolan lemnas, så stort förut, att läraren behöfver egna hela sin tid deråt, utan att barnen ändock kunna sägas blifva för lärda.

Skulle nu härtill komma undervisning i slöjd, för hvilken måhända hvarken läraren eller lärjungarne hafva några anlag, så tror jag, i likhet med hvad flere andra redan uttalat, att detta skulle mer skada den öfriga undervisningen än gagna densamma. Det sades nyss från statsrådsbänken, att här icke vore fråga om någon stor summa, och att det endast var i fantasien, som man målat ut de stora kostnader, som denna slöjdundervisning i framtiden skulle medföra. Det är nog vanligt, att, då man börjar med en sådan sak, man söker visa, huru litet den skall komma att kosta, såsom man äfven nu gör, då det icke är fråga om mer än 4,500 kronor, men icke blott jag utan många med mig hafva dock varit med nog länge för att veta, hvad ett sådant frö kan innebära. Vi hafva visserligen för närvarande skolhus öfver hela landet, men jag tror dock icke, att man ännu någonstädes har särskilda slöjdlokaler. Om därför slöjdundervisning skall ega rum i folkskolan, så torde det snart blifva nödvändigt att skaffa särskilda lokaler därför.

Då jag sålunda anser, att en folkskolelärare har mer än nog utaf att lära sig alla de ämnen, som för närvarande erfordras, utan att man dertill lägger en kurs i slöjd, emedan man då skulle fordra allt för mycket af dessa lärare, samt undervisningen äfven komma att blifva för omfattande för barnen, så förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Beckman: I likhet med min ärade granne på stockholmsbänken är jag en varm vän af slöjdundervisningen. I likhet med honom må jag också gerna erkänna, att man lagt mycket och tungt arbete på folkskolelärarens axlar. Han har, så yttrades det, redan så många ämnen att undervisa uti, att han icke *kan* tåla vid ett till.

I viss mening är detta yttrande sant. Ty skulle man lägga på honom ett nytt *bokligt* ämne, så är jag lika väl som någon fullkomligt öfvertygad derom, att man beginge ett misstag. Men hvad slöjdundervisningen beträffar, är förhållandet ett annat. Den är just en *motvigt* mot den myckna bokliga undervisningen. I stället för att öfveranstänga hjernan lemnar den henne hvila, enär denna undervisning sysselsätter handen och skänker arbetets rörelse åt kroppen. Detta tror jag vara så välgörande, att slöjdundervisningen, långt ifrån att kännas såsom en ny börda, snarare uppfattas såsom en hjälp att bära förut pålagda bördor.

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

Det är mycket sant, som en talare på dalabänken anmärkte, att man ej får af läraren vänta att han skall vara en tusenkonstnär. Och det har förut försäkrats, att det finnes personer, så opraktiskt anlagda att de icke ens kunna lära sig slå en spik i väggen. Det är möjligt, att sådana finnes, och med dem kan man naturligtvis rakt icke företaga någonting. Meningen är dock här att resonnera om personer, som äro temligen normala, och då tror jag mig tryggt kunna påstå, att det stora flertalet seminarieelever skola kunna lära sig så pass mycket slöjd, som behöfves för att meddela undervisning deri. Man kan visserligen icke begära, att de skola blifva mästare, men man kan ju kanske nöja sig med mindre.

Här är för öfrigt, såsom redan blifvit påpekadt, alls icke afsigten att göra slöjden obligatorisk i landets alla skolor. Här är blott fråga om att söka tillgodose ett behof, som redan visat sig i skilda landsdelar, der man gerna ville införa slöjdundervisning, men tycker att det ställer sig för dyrt att hålla särskilda slöjdundervisare. För sådant fall är det lyckligt, om slöjdundervisningen kan förenas med den öfriga folkundervisningen genom användande af folkskolelärare. Han är ju dessutom i pedagogiskt hänseende den lämpligaste slöjdundervisaren.

Om man så fattar slöjden, som talaren på dalabänken, nemligen att den blifvande undervisaren skulle lära sig ett särskildt yrke t. ex. skomakeri och är efter år uppfostra skomakare, den ena generationen efter den andra, så visar man åtminstone *en* sak: man har icke tillräckligt beaktat den utveckling, som slöjdundervisningen faktiskt tagit i vårt land. Den har just gått i motsatt riktning. Den har ej haft till mål att meddela färdighet i ett speciellt yrke. Afsigten har tvärt om, såsom den förste talare, som talade för bifall till punkten, framhöll, varit den, att lära barnen använda sina händer och bruka de vanliga verktygen; därför är det oftast träslöjden, som lägges till grund för slöjden i skolan.

Naturligtvis kan det icke gerna ställas så till, att gossar och flickor i allmänhet kunna gemensamt undervisas i slöjd. För flickorna måste man vanligtvis använda en särskild slöjdlärarinna, såvida icke någon qvinlig lärarekraft redan är anställd i skolan. Måste man undvara en lärarinna i qvinlig slöjd, så gifves dock vanligen i hvarje godt hem flickorna tillfälle att få lära sig något i fråga om sömnad, stickning m. m., deremot är det långt ifrån fallet, i fråga om den manliga slöjden, att gossarne vanligen få lära något i hemmet. Derfor bör man, äfven om det skall ske med någon uppoffring, söka att utom hemmen bereda gossarne sådan undervisning.

Slutligen får jag å nyo upprepa, att jag icke kan fatta, hvarför man säger, att det här föreliggande förslaget skulle innebära hvad man kallat "en fara", eller med andra ord att slöjden genom dess antagande skall blifva obligatorisk i folkskolorna. Man har under öfverläggningen litet emellan yttrat sig så, som om detta skulle vara det slutliga och medvetna ändamålet. Men detta är ej förhållandet, utan det är tvärt om, såsom jag redan sökt påvisa, endast meningen

att bereda de kommuner, som sådant önska, tillfälle att för billigare pris än eljest erhålla slöjdundervisning.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr *Beckman* instämde herrar *Ericsson* i Ahlberga, *Östberg*, *Söderblom*, *Bokström*, *Oléhn*, *Johnsson* i Norr Kärra, *Ahlström*, *Wijkander*, *O. Melin*, *Collander*, *Andersson* i Hasselbol, *Segerlind*, *Andersson* i Lysvik, *Elowson* och *Hansson* i Solberga.

Angående anslag för anordnande af slöjd-undervisning vid folkskolelärareseminarier.
(Forts.)

Herr *Jonsson* i Hof yttrade: När man kan uppdrifva frågans betydelse till sådan grad, som åtskilliga talare här gjort, så är det mycket lätt att få fram motståndare mot förslaget. Och dock är frågan på det hela taget mycket oskyldig. Hvad är det fråga om annat än att bevilja 4,500 kronor till tre seminarier och de elever, som vilja gå igenom en slöjdkurs och i sammanhang med den öfriga undervisningen inhemta denna kunskap?

Här talas om obligatorisk slöjdundervisning i folkskolan, men hvad hafva dessa fantasier att göra med sjelfva saksförhållandet? Hufvudsyftet med denna slöjdundervisning måste väl vara det, att barnen få lära sig handtera allmänna verktyg och, hvad som är ännu viktigare, att de, sedan de lärt sig begagna verktygen, skola få håg att använda dem i hemmen och göra nytta för familjen i stället för att ligga på spiselhällen eller ute i snödrifvorna om vintern. Det är detta, som det är fråga om, och dertill fordras icke så stor skicklighet hos folkskolelärarne, som man tror. Vore meningen åter att utbilda handverkare, då vore det förslag, herr *Axel Petersson* omnämnde, eller att gifva läraren särskildt anslag för genomgående af en kurs vid *Nääs*, på sin plats, men derom är icke fråga, utan allenast om inhemtande af de första grunderna i detta ämne. Jag förstår icke, huru man kan gifva sig in på fantasier och föreställningar, som icke finnas till. Jag för min del vill slutligen, för öfrigt anslutande mig till hvad herr *Beckman* nyss yttrade, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Lasse Jönsson*: Den siste ärade talaren sade, att det nu ju endast gälde en obetydlig summa, nemligen 4,500 kronor. Han, såsom ledamot i statsutskottet, borde emellertid hafva reda på innehålllet i 43 punkten i betänkandet, der utskottet hemställer, att Riksdagen måtte för år 1888 anvisa ett extra anslag af 5,000 kronor till anordnande af undervisning i slöjd vid tre folkskolelärareseminarier. Detta anslag skulle komma till utöfver det nu ifrågavarande, ty, säger utskottet i 43 punkten, om hvad utskottet i 11 punkten föreslagit vinner Riksdagens bifall, erfordras jenväl hvad utskottet hemställt om under 43 punkten. Detta spelar väl heller ingen roll. Men när man uppför ifrågavarande anslag på ordinarie stat, slår man in på en väg, som man nödgas fullfölja. Inom kort skall det visa sig, att man icke vidare kan få lärare i slöjd för af utskottet beräknade 900 kronors årlig lön. Beloppet måste ökas. Slutligen räcka ej heller lokalerna till längre. Man måste bygga nya hus eller hyra lokaler. Detta skall blifva en känbar kostnad. Om dertill kommer, att man betviflar nyttan

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

af undervisningen i slöjd, torde man hafva skäl nog för yrkande om afslag på punkten.

Herr Hammarlund yttrade med stort sjelfförtroende, att vi representanter från Skåne icke förstode oss på slöjd. Vid sådant förhållande hade jag väntat, att herr Hammarlund skulle undervisa oss om hvad han kände till om slöjden här i Stockholm och dess ståndpunkt i folkskolorna. I stället gick herr Hammarlund öfver till den praktiska slöjdskolan här i staden. Men det är ju en helt annan sak. Den har helt andra lärarekrafter etc. Den bevisning, han derifrån ville hemta, kan icke tillämpas på hvad han ville bevisa. Jag skall emellertid icke längre upptaga kammarens tid, utan inskränker mig till att förklara, det jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Petersson i Runtorp: Jag kunde icke hafva behöft begära ordet för andra gången, emedan herr Beckman redan framhållit hvad jag kan hafva att säga. Jag skall därför yttra endast några ord.

Om här varit fråga om, att undervisningen i slöjd skulle blifva obligatorisk i folkskolorna, skulle äfven jag uppträdt deremot, men då så icke är fallet, vill jag framhålla ytterligare ett par skäl, som tala för förslaget godkännande. Man har sagt, att man, om undervisning i slöjd skulle meddelas, skulle pålägga folkskolelärarne allt för mycket arbete. Detta kan vara till en viss grad sant. Och man har frågat, huru går det med undervisningen i trädgårdsskötsel. Det visade sig emellertid snart, att, der undervisningen i trädgårdsskötsel omfattades med lust, den hade nytta med sig. Det är naturligtvis ej möjligt, att alla skulle vara lämpliga att undervisa i slöjd. De, som söka inträde såsom seminarieelever, hafva ju anlag, den ene för ett och den andre för ett annat. Huru vore det också möjligt, att en person skulle kunna vara skicklig i allt? Om nu man önskar en skollärare, som är hemma i slöjd, så bör det ju vara godt att kunna få en sådan. Det vore, enligt mitt förmenande, en verklig fördel för kommuner, som önska det, att kunna erhålla en lärare, som har kunskap i slöjd och är lämplig att undervisa deri, hvilket kommer att synas af betygen ifrån seminarierna. Man har sagt, att det skulle förorsaka stora kostnader att skaffa för sådan undervisning lämplig lokal. Detta skäl skulle kunna vara bindande, om det vore fråga om att göra undervisningen i slöjd obligatorisk, men nu förfaller det, ty jag föreställer mig att, om man icke har något lämpligt skolhus och icke vill anskaffa sådant, kan sådan undervisning icke ifrågakomma. Har man deremot redan nu lämplig lokal, så vore det väl en fördel för kommunen att kunna skaffa sig en lärare, som eger kunskap i slöjd. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Winkrans: Jag skall icke synnerligt förlänga diskussionen om denna fråga, som redan tillräckligt diskuterats, och det så mycket mindre, som jag delar den åsigt, hvilken framstälts och utvecklats af ett par talare på stockholmsbänken.

Jag har begärt ordet för att upplysa, att i den kommun, jag representerar, undervisning i slöjd inom folkskolorna införts redan

för omkring tolf till tretton år sedan. Samma betänkligheter, som här yttrats emot sådan undervisnings införande, framställes der då. Man sade, att lärjungarne skulle blifva öfveransträngda, och att det skulle blifva svårt att anskaffa lämplig lokal, då man nyss förut uppfört nya skolhus och dervid icke tagit hänsyn till undervisning i slöjd. Man var tveksam om nyttan af slöjdundervisnings införande. Denna tvekan hystes och uttalades dels af styrelsen öfver folkskolorna och dels af den lägre befolkningen. Men på grund af den erfarenhet, man nu vunnit i Göteborg, har förhållandet der förändrats. Man har nu intet vidare emot slöjdundervisningen. Föräldrarne äro glada och nöjda, då de se, att deras barn hafva nytta deraf och vid afgången från skolan lättare att skaffa sig utkomst. Man kan väl invända, att alla andra kommuner icke kunna jemföras med den jag representerar. Det är sant, att denna i vissa afseenden är lyckligare lottad än åtskilliga andra, men det är ju icke fråga om att införa slöjdundervisningen på andra ställen, än der omständigheterna äro gynsamma derfor. Nog kan man, om man verkligen vill, införa slöjdundervisning så väl i de äldre skolhusen som i synnerhet i dem, som komma att uppföras. Det är ju icke fråga om att i dessa utbildta hvarken skomakare eller bokbindare, utan endast att vänja barnen till ett nyttigt arbete. Jag tror heller icke det skall komma att anstränga barnen eller lärarne, och långt ifrån att trötta dem, bör det i stället verka såsom en rekreation genom att de få ombyta den andliga verksamheten mot en kroppslig. På grund häraf tror jag, att de i denna och den följande punkten af herr Lasse Jönsson omnämnda föreslagna anslagen äro mycket väl använda, samt att man kommer att få god valuta för dem.

På grund af dessa teoretiska och praktiska skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets föreliggande betänkande i denna punkt.

Herr *Thestrup* instämde med herr Winkrans.

Herr Månsson: Det har här sagts, att vi i fantasien se saker och storheter, som icke skola blifva någon verklighet, eller att det icke alls vore meningen göra slöjdundervisningen obligatorisk eller allmän. Men härom må man resonera hur som helst, så är det väl tydligt, att sträfvandet ligger åt det hållet, att få slöjden så allmän som möjligt i folkskolorna. Det kan väl nemligen icke vara meningen att denna sak, som man nu påstår är så nyttig för skolan, skall stanna inom några få ställen, utan tillämpas vid alla seminarier och sedan i alla skolor. Man har sagt, att denna undervisning skulle bibringa barnen håg för de praktiska yrkena, men jag har anledning betvifla, det så kommer att ske. Man får nemligen observera hvad sorts slöjd som öfvas, och det är nära nog uteslutande förfärdigandet medelst knif af hvarjehanda småsaker, och hur detta skall kunna väcka håg för något praktiskt yrke kan jag ej förstå. Dessutom synes det mig orimligt att af skollärarne begära ytterligare undervisnings-skyldighet i slöjd. Säga hvad man vill, så är det väl omöjligt att till och med i slöjd undervisa 30 å 40 barn utan tankeansträngning. Skall

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)*

jag undervisa utan att använda min tanke, såsom herr Beckman trodde att man här vid lag kunde göra, då han påstod, att för undervisning i slöjd icke kräfdes någon tankeanstängning, ja, då blir det heller ingenting med hela undervisningen. Och hur skall det slutligen blifva möjligt få skollärare, då man nu till deras förut mycket betungande arbete vill lägga ytterligare undervisningsämnen, mera tankeanstängande arbete? Jag tror, att detta icke går för sig. De behöfva rörelse och frihet, efter att hafva tröttat ut sig dagen lång med undervisning i skrifning, räkning, läsning m. m., och jag tror derför icke, att det går för sig att införa denna nya undervisningsskyldighet. På landet bevista barnen till en del skolan endast tre månader på året, och huru skall man kunna tänka sig, att dessa skulle kunna hinna med att äfven under denna tid, som de så väl behöfva för andra ämnen, deltaga i slöjdundervisningen? Det sades af ecklesiastikministern, att det i skolorna visats så stort intresse för denna slöjd, att lärarne användt denna undervisning som premium för de flitigaste barnen. Så tror jag nog också varit fallet, ty det ligger i barnens natur, att de hellre vilja slöjda och göra grannlåter, än läsa, men jag undrar, huru vida detta är så riktigt. Jag har i Stockholm hört föräldrar, som beklagat sig öfver, att barnen kommit hem med dessa småsaker, som de hafva under arbete i skolan och visat sådan lust och ifver med arbete derpå, att de glömt bort och förgätit läsandet, och föräldrarne måst tvinga dem till boken; och häri ser jag den största faran, den nemligen: att barnens intresse skall riktas från folkskolans egentliga uppgift. Så är det äfven på landet. Skolbarnen intressera sig mera för nöjet att få göra vackra leksaker, låt vara äfven någon gång nyttiga, såsom linealer, pappersknifvar m. m. dylikt, än de intressera sig för läsämnen i skolan. Jag undrar, om det ligger något nyttigt deri, att intresset för slöjd är större än det för att skriva och räkna? Att undervisningen t. ex. i bildhuggeri kan lemna någon praktisk nytta med sig för skolbarnen, det är för mig obegripligt. Då man finner att barnen hafva fallenhet för slöjd eller ett handverk, böra de få undervisning i dertill afsedda fristående läroinrättningar, men låt folkskolan vara fritagen derifrån och låt den söka fylla sitt mål, sin uppgift, att bibringa barnen läsning och skrifning af sitt modersmål m. fl. ämnen, som äro så oundgängligen nödiga för människans hela lif, och om ej grunden lägges väl i folkskolan, blifver det betydligt svårare för medborgaren att taga sig fram i lifvet.

Det är på dessa skäl, som jag vidhåller mitt yrkande om afslag å statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Björkman: Jag är så till vida förekommen af herr Ivar Månsson, att han sagt, hvad jag ämnat säga. Huru önskvärd saken än må vara i afseende å slöjdundervisningen, tror jag dock icke det är rätta sättet att sålunda söka befordra densamma. Det är så många ämnen, som kräfvas af en folkskolelärare, att jag icke tror, att han skall kunna hinna med dem alla, så att det blir till folkets belätnhet. Önskligt vore att föräldrarne i hemmen sökte uppfostra sina

söner och döttrar på sådant sätt, att de blefve i stånd att sjelfva förfärdiga sina kläder och sitt husgeråd o. s. v. Jag skall nu icke uppehålla tiden med att ännu en gång upprepa hvad herr Ivar Månsson redan sagt, utan ber endast få yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Lyttkens: Då den ärade talaren på skånebänken så ifrigt framhållit, att barnen hysa ett sådant intresse för idkande af slöjd, kan jag icke annat än instämma med honom deruti. Barnen visa verkligen ett så stort intresse för dessa handaslöjder, att det är med ett verkligt nöje de gå ifrån sina lexor, hvilka endast äro en död utanläsning. Denna slöjdundervisning blir för dem därför en verklig vederqvickelse, och der dylik slöjdundervisning är införd är skolgången jemnare och fliten större än der blott lexläsning idkas. Då dertill kommer, att herr Nils Petersson i Runtorp, hvilken ju alltid i fråga om anslag är en stor sparsamhetsvän, talat för anslagets beviljande och jag i denna omständighet ser, att behofvet och nyttan af detta anslag ingått i folkmedvetandet, så röstar jag lugnt för detsamma. Jag yrkar på dessa grunder bifall till utskottets betänkande.

Häruti förenade sig herrar *Olsson i Ättersta, Hammarberg, Carl Ifvarsson, Sjöcrona, Stockenberg, A. P. Danielson och Boman.*

Herr von Friesen: Herr talman! Jag kunde också hafva nöjt mig med att hafva instämt med en af de talare, som yrkat bifall till det föreliggande förslaget, om jag icke blifvit uppkallad af ett par här fälda yttranden, som sedermera förekommit.

Jag förstår mer än väl, att betänkligheter kunna uppstå mot beviljandet af det anslag, som här blifvit föreslaget; ty dessa betänkligheter har jag sjelf hyst i hög grad, vare sig de gälla det berättigade i att införa slöjden i folkskolan, eller de härrört af farhågan, att detta anslags beviljande skulle komma att föranleda för allt stora utgifter i framtiden. Alla dessa betänkligheter har jag, som sagdt, sjelf hyst och äfven uttalat. Men jag har så småningom måst afstå från dem, och jag får bekänna, att jag i denna fråga blifvit omvänd.

Förut har jag alltid ansett, att slöjdundervisningen borde delas i hemmen. Men sedan det blifvit upplyst, att hemmen nu mera icke meddela sådan undervisning, måste jag hålla på, att folkskolan tager densamma om hand. Betänkligheter hafva visserligen här yppats i det afseendet, att slöjdens införande skulle möta svårigheter från folkskolelärarnes sida. Men jag skulle tro, att det är just från folkskolelärarnes sida, som yrkandena göras om införandet af detta läroämne i folkskolan. Man har också sagt, att det skulle vara svårt för en lärare att undervisa en 30 à 40 barn i slöjd. Men i huru många skolor skall det kunna inträffa, att ett så stort antal barn ifrågakommer att deltaga i denna undervisning? Det måste naturligtvis fordras en viss utveckling hos gossen för att han skall kunna medtagas i slöjdundervisningen, och inga andra barn kunna tänkas skola åtnjuta densamma än de, som uppnått en 11, 12 år. Men huru

Angående anslag för anordnande af slöjd-undervisning vid folkskolelärareseminarier.
(Forts.)

Angående
anslag för
anordnande
af slöjd-
undervisning
vid folkskole-
lärare-
seminarier.
(Forts.)

många af en folkskolas barn äro vid den åldern, det vill jag just fråga. Man har sagt, att slöjdundervisningen skulle för kommunerna snart komma att blifva obligatorisk, om detta anslag kommer att bifallas. Trodde jag det, så skulle äfven jag vilja motsätta mig det-samma. Men jag föreställer mig, att med slöjdundervisningen kommer att gå ungefärligen på samma sätt som med trädgårdsskötseln. Trädgårdsskötseln har nemligen länge stått på folkskolläraresemina-riernas program, men den har ändå icke blifvit obligatorisk för folk-skolan. Under förutsättning, att icke slöjden blir obligatoriskt ämne, skall således äfven jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Darin*, *Bengtsson* och *Pålsson* instämde med herr von Friesen.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma så väl som på Kongl. Maj:ts proposition i ämnet; och fann herr tal-mannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Lasse Jönsson begärde emellertid votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningspropo-sition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 11:te punkten af utlåtandet n:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit så väl utskottets nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen visade 124 ja mot 70 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 12 och 13.

Biföllos.

I *punkten 14*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att en af herr *J. H. G. Fredholm* inom Andra Kammaren väckt motion n:o 119, om öfverflyttning till det på nationalmusei stat uppförda reservationsanslag af åtskilliga anslagsposter, som för närvarande finnas upptagna på akademiens för de fria konsterna stat, ej måtte till nå- gon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af motionären

Herr J. H. G. Fredholm, hvilken yttrade: På sätt af betänkanDET framgår har statsutskottet utan meningsskiljaktighet ansett sig böra afstyrka min motion, och jag anhåller derfor att blott med några ord få bemöta de skäl, utskottet anfört för sitt afstyrkande.

Utskottet finner till en början min motion vara vida mer omfattande, än förslaget i och för sig synes innebära. Det är visserligen sant, att jag med den motion, jag i samma ämne väckte sistlidne januari, afsåg en reform äfven i fråga om undervisningen vid Akademien för de fria konsterna. Men denna motion hade icke som utskottet säger, till sitt "slutliga mål en omhvälfning i sättet att främja utbildningen i vårt land af konstnärer". Det enda jag med densamma eftersträfvade var, att man skulle se till, huru vida och hvad som kunde göras för att en del af undervisningsämnen vid nämnda akademi måtte kunna öfverflyttas till härvarande tekniska skolas högre konstindustriella afdelning, emedan vissa delar af undervisningen vid de begge läroverken löpa parallelt med hvarandra. Vidare ansåg jag att det skulle vara önskvärdt om undervisningen i antikritningen vid konstakademien kunde till vinnande af kortare undervisningstid något inskränkas — en uppfattning, som jag naturligtvis icke skall vara djerf nog att tillmäta synnerlig vigt, om den endast vore min enskilda; men nu delas den af minst en tredjedel af landets 2- à 300 konstnärer, och då torde den få en annan betydelse. Redan vid början af januaririksdagen återtog jag likväl denna del af min motion och har ej heller vid nu pågående riksdag inlåtit mig på detta område.

Beträffande den af mig i frågasatta reform i undervisningen säger utskottet vidare, att en del af de anmärkningar, jag i min motion framhållit, förlorat sin betydelse genom de nya stadgar för konstakademien, hvilka med sistlidne maj månad börjat tillämpas. Tiden har icke tillåtit mig att taga annan och närmare kännedom om dessa stadgar, än hvad jag af tidningarna haft tillfälle att inhemta. Så vidt jag deraf kunnat finna, innehålla de nya stadgarne nog åtskilliga förbättringar, ehuru det torde med fog kunna ifrågasättas, om man icke skulle med fördel hafva kunnat gå längre på reformens väg, än hvad som synes hafva varit fallet.

Hvad åter beträffar det af mig vid innevarande riksdag väckta förslag att utan ytterligare kostnader för stadsverket kunna vinna ett förmånligare resultat af de anslag, som utgå till konstens befrämjande, så har jag i min motion redogjort för de till konstens befrämjande utgående anslag och för det sätt, hvarpå de äro fördelade. Deraf framgår, att man till inköp af konstverk använder jembörelsevis mycket ringa medel, under det att man till understöd åt konstnärer disponerar ganska rikliga anslag. Jag vill ingalunda beröfva konstnärerna något af det dem tillkommande understöd, som jag tvärt om anser vara en lycka att de få åtnjuta; men jag har föreställt mig, att staten skulle kunna bereda dem detta sitt understöd på ett för staten förmånligare sätt, så att staten äfven hade någon direkt fördel af sina uppoffringar. Detta skulle enligt mitt förmenande mycket lätt kunna

låta sig göra, om staten skänkte konstnärerna sitt understöd hufvudsakligen i form af inköp af deras utförda arbeten, och för detta ändamål använde något betydligare belopp till årliga inköp af konstverk. Förutom den vinst, som derigenom bereddes landet, skulle konsten beredas en annan, om i sammanhang med dessa inköp tillika anordnades årligen återkommande utställningar, egnade att bereda landets konstnärer en enhetspunkt, kring hvilken de kunde koncentrera sina intressen. Utan tvifvel skulle detta vara till gagn för den nationella konsten, ty såsom känt torde vara, uppehålla sig en stor del af våra konstnärer kortare eller längre tider i utlandet, hvaraf den naturliga följderna måste varda, att de påverkas af utländska konststrigtningar. Detta är väl egentligen icke något fel i och för sig. Men för att ej någon af dessa främmande konststrigtningar skall vid sin öfverflyttning till oss komma att utöfva ett ensidigt inflytande på landets konst måste den uppbäras ej af något koteriintresse utan af ett stort för landet gemensamt intresse, och ett sådant intresse kan endast årligen återkommande utställningar skapa.

För öfrigt skulle man genom mitt förslag äfven kunna hoppas, att konstnärerna något rigtade sitt arbete och sin sträfvan åt den monumentala konsten, hvilken, så vidt jag kan förstå, är mycket försummad i vårt land i jämförelse med i andra länder. Jag har dervid icke tänkt mig, att staten skulle uppmuntra den monumentala konsten blott för att sammanföra sådana konstverk i museer, utan bättre vore då, om de monumentala konstalstren fördelades i landets offentliga byggnader, hvarigenom skulle kunna skapas ett mera utbredt konstintresse, än hvad som nu finnes.

Mot min ifrågavarande motion har utskottet bland annat anfört, att det svårligen kunde anses välbetänt att anskaffa medel till inköp för statens räkning af svenska konstverk, genom att indraga ett af de tre resestipendierna för konstnärselever, som staten nu lemnar. "Ty", säger utskottet, "af dessa stipendier är ett afsedt för målare, ett för skulptörer och ett för arkitekter, hvadan alltså finnes endast ett statsstipendium å 3,000 kronor för en hvar af de konstgrenar, i hvilka vid akademiens läroverk lemnas undervisning". För min del gillar jag till alla delar utskottets uppfattning, att man bör hafva ett resestipendium för en hvar af de tre konstarterna, och om effekten af min motion skulle hafva blifvit den, att någon af dessa konstarter beröfvats sitt stipendium, skulle jag aldrig väckt motionen. Men det är en obefogad farhåga, att man skall blifva urständssatt att utdela ett behöfligt antal resestipendier, därför att man indrager ett af statens, ty akademien har till sitt förfogande åtskilliga resestipendier, utgående från enskilda donationsfonder, såsom Dahlgrenska å 3,000 kronor, Jenny Linds å 3,000 kronor, Kinmanssonska å 1,200 kronor årligen. Således ser jag ingen svårighet för akademien att årligen åt en hvar af berörda tre konstarter lemna minst ett resestipendium och för statsutskottet synes mig detta böra vara nog. Utskottet har äfven påpekat, att tiden för innehafvande af konstnärsarfvoden blifvit genom de nya stadgandena inskränkt och att detta skulle vara en förbättring. Men det är icke egentligen mot tiden, under hvilken

konstnärsarfvodena åtnjutas, som jag hyst mina betänkligheter beträffande gagnet och nyttan af dessa arfvoden, utan det är mot sjelfva det gagnlösa i försöket att befrämja konsten genom arfvoden utan motsvarande arbete. Fortfarande är jag också af den öfvertygelsen, att konstverksamheten bättre befrämjas derigenom, att man söker bereda afsättning för konstnärprodukterna i stället för att lemna konstnärerna små gåfvor för intet.

Att kammaren, vid det förhållande, att utskottet enhälligt afstyrkt min motion och i en fråga som denna skall fästa något afseende vid hvad jag nu anført, kan jag naturligtvis icke vara nog förmäten att tro och därför vill jag ej heller göra något yrkande. Emellertid hyser jag den förhoppning, att den riktiga tanke, som ligger till grund för motionen, kanske framdeles skall återkomma till kammaren under gynsamare förhållanden och då hafva utsigt att blifva mera påaktad.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punterna 15—35.

Biföllos.

Den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande uppsköts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.